

*Др Ненад Бурђевић, редовни професор
Правног факултета Универзитета у Крагујевцу*

*УДК: 796.071:37(497.11)
DOI: 10.46793/XVIIIМajsko.291DJ*

ОБРАЗОВАЊЕ СПОРТСКИХ СТРУЧЊАКА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ*

Резиме

Спортски стручњаци играју у савременом спорту централну улогу у обављању спортских активности и спортских делатности и у развоју сваке спортске гране и области спорта и зато њихове способности имају посебну важност за сваку организацију у области спорта и сваког спортисту. То подразумева да спортски стручњаци имају одговарајућу квалификацију и стручну обуку. Закон о спорту Републике Србије из 2016. године у своја основна начела ставља и начело стручности, прописујући да се стручним радом у спорту првенствено могу бавити лица која имају одговарајуће образовања у области физичког васпитања и спорта, а изузетно и стручно оспособљена лица. Аутор у раду анализира правни оквиру и стање у пракси у Републици Србији у погледу образовања (школовања) спортских стручњака, акредитованих студијских програма не високошколским установама за образовање спортских стручњака, спортских занимања која се могу обављати само на основу одговарајућег образовања, стручних назива који се могу стећи образовањем спортских стручњака, броја запослених и лиценцираних образованих спортских стручњака у организацијама у области спорта и броја образованих спорских стручњака на евиденцији Националне службе за запошљавање Републике Србије.

Кључне речи: *спортски стручњаци, спорт, образовање, стручни рад, студијски програми.*

1. Увод

Савремени спорт није могућ без одговарајућег стручног особља на свим нивоима спорског организовања. Таленат и ентузијазам данас више нису

---

* Рад је написан у оквиру Програма истраживања Правног факултета Универзитета у Крагујевцу за 2022. годину који се финансира из средстава Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

довољни адути за успешност у спорту. Спортски стручњаци, а посебно тренери, играју централну улогу у обављању спортских активности и спортских делатности и у развоју сваке спортске гране и области спорта и, због тога, њихове способности имају посебну важност за сваку организацију у области спорта и сваког спортисту. Нарасле потребе за услугама спортских стручњака у тесној су вези са чињеницом да је индустрија спорта (спортска индустрија) постала лукративни, више милијарди долара вредан бизнис, у коме раде, у различитим областима, хиљаде људи.¹

С обзиром да спортски стручњаци обављају одговорне дужности у спорту, они морају да имају одговарајућу квалификацију и не само држава него и надлежни национални спортски савези морају имати сталну контролу над њиховим радом.² Према чл. 7. *UNESCO* Међународне повеље о физичком васпитању, физичкој активности и спорту (ревидирана 2015)³, сво особље које преузима професионалну одговорност за физичко васпитање, физичку активност и спорт мора имати одговарајуће квалификације, обуку и приступ сталном стручном усавшавању, и мора бити ангажовано и обучено у довољном броју како би се осигурало да стекну и одрже компетенције неопходне за неговање заокруженог развоја и безбедности свих особа које су њима задужене.

У пирамиди стручних кадрова који обављају стручне послове у спорту, тренери се налазе на првом месту и чине основни стручни кадар. Спортски тренери играју у савременом спорту централну улогу у развоју сваке спортске гране и, због тога, њихове способности имају посебну важност за сваку организацију у области спорта и сваког спортисту. Без квалификованих тренера нема ни врхунске обуке ни вођења спортиста, односно клупског тима. При том, само тренер, који поседује компетенције у различитим аспектима педагошког деловања, критички размишља о себи и својој тренажној пракси, мења и унапређује своја понашања и креира подстицајно окружење у тиму, може очекивати да ће достигнућа младих спортиста бити адекватна уложеном труду.⁴

Европски савет спортских тренера – поткомисија Европске мреже спортских наука, образовања и запослења објавио је још 2007. године Извештај (анализу) о ЕУ структури (систему) за признавање тренерских квалификација

---

¹ О стручном раду у спорту више видети: Ђурђевић, Н., Мићовић, М., Вуковић, З., *Уговори у спорту*, Крагујевац, 2017; Ђурђевић, Н., Мићовић, М., Вуковић, З., *Услуге у спорту*, Крагујевац, 2019.

² Глэд, Б., *Руководство националним федерацијама*, Справочник, Москва, 2002, стр. 219; Да би се таква контрола остварила неопходно је да надлежни национални спортски савези разраде националне тренерске програме и да руководе њиховом реализацијом.

³ <https://en.unesco.org/themes/sport-and-anti-doping/sport-charter>

⁴ Маринац, С., Касум, Г., Савовић, Б., Смајић, М., *Образовање и стручна оспособљеност спортских стручњака највиших стонотениских лига Србије*, Годишњак Факултета спорта и физичког образовања, бр. 22/2016-2017, стр. 103.

на 5 нивоа (*5 Levels of Coaches Training*)⁵. Овај систем произилази из Директива ЕУ: 92/51/ЕЕЦ⁶; 92/48/ЕЕЦ⁷ и Одлуке 85/368/ЕЕЦ⁸. Овим правним актима ЕУ⁹ је регулисан ниво 3–5 стручних квалификација а ниво 1–2 зависи од земље до земље и састоји се од курсева (сертификата). На првом и другом нивоу се стручно оспособљавају помоћни тренери, а на трећем нивоу се стручно оспособљавају тренери који обављају базичне активности са спортистима и координишу рад помоћних тренера (услов: практично искуство и сертификат првог и друго нивоа, 300 сати стручног оспособљавања, две године искуства у тренирању на сва три нивоа). На четвртном нивоу се школују тренери који су одговорни за све нивое рада са спортистима у спортској организацији, с тим да менаџмент и истраживање нису приоритет (услови за школовање: уверење трећег нивоа оспособљености; 600 сати наставних активности, односно једна година студија и две године тренерске праксе). На петом нивоу се школују тренери који су компетентни за све нивое тренерског посла (услови: диплома средње школе, практично искуству у изабраном спорту, 2400 сати наставних активности, односно 4 године универзитетског школовања, од којих 1200 сати базичних студија у спортским наукама и 1200 сати специфичне едукације у изабраном спорту, две године искуства у тренирању). Претходни петостепени ниво образовања тренера, односно стручних компетенција и звања може се свести и на четворостепени, спајањем првог и другог нивоа: 1) помоћни тренер (стичу се практичне базичне тренерске компетенције, уз супервизију самосталних тренера); 2) тренер (демонстрира самосталне базичне тренерске компетенције); 3) старији (виши) тренер (демонстрира напредне тренерске

---

⁵ Видети, REVIEW OF THE EU 5-LEVEL STRUCTURE FOR THE RECOGNITION OF COACHING QUALIFICATIONS, www.icce.ws/_assets/files/documents/ECC_5_level_review.pdf

⁶ Директива ЕУ 92/51/ЕЕЦ од 18. јуна 1992. године (Council Directive 92/51/EEC of 18 June 1992 on a second general system for the recognition of professional education and training to supplement Directive 89/48/EEC), <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:31992L0051>. Ова Директива је замењена Директивом 2005/36/ЕЦ од 7. септембра 2005. године (Directive 2005/36/EC of the European Parliament and of the Council of 7 September 2005 on the recognition of professional qualifications), <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:c11065&from=EN>

⁷ Мислимо да је овде направљена грешка и да се мисли на Директиву 89/48/ЕУ од 21. децембра 1988 (Council Directive 89/48/EEC of 21 December 1988 on a general system for the recognition of higher-education diplomas awarded on completion of professional education and training of at least three years' duration), <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31989L0048:EN:HTML>

⁸ Council Decision of 16 July 1985 on the comparability of vocational training qualifications between the Member States of the European Community, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A31985D0368>

⁹ Више видети, EU directives for recognition of qualifications - Texts of directives and some explanatory documents, http://www.aic.lv/ace/ace_disk/acebook/Directives_red.pdf

компетенције); 4) мастер тренер (демонстрира напредне тренерске компетенције, иновације и лидерство).¹⁰

Иначе, стручно образовање или стручна оспособљеност као основни услов за обављање стручног рада у спорту регулисани су свим законима о спорту у Републици Србији од 1996. године до данас. У сваком од следећих закона услов је поштраван а да ни основни концепт из Закона о спорту из 1996.¹¹ године није реализован. Разлога је више али је основни неспремност или неспособност државе и учесника у систему спорта да реше “проблем” квалитета стручног рада у спорту.

2. Стручно образовање у спорту према Закону о спорту Републике Србије

Република Србија је у 2016. години донела нови Закон о спорту, који је ступио на снагу 16. фебруара 2016. године.¹² Једно од основних начела на којима се овај закон заснива је начело стручности. Према образложењу Владе Србије из Предлога закона о спорту: „Бављење спортским активностима поред позитивног утицаја на организам лица које се бави спортом, садржи и одређен ризик по здравље учесника. Због тога, стручни рад у спорту, односно вођење спортских активности може да изводи само квалификовани (школовани) или стручно оспособљени кадар.“

Закон о спорту је на свеобухватан начин уредио питања обављања стручног рада у спорту и правног положаја лица која се тим радом баве. Стручни рад се третира као спортска делатност коју могу да обављају искључиво спортски стручњаци, и то волонтерски, путем запослења у организацијама у области спорта или путем пружања различитих услуга у виду рада ван радног односа или предузетништва.

Према чл. 27. ст. 2. Закона о спорту из 2016. године (ЗС), стручни рад у спорту могу обављати спортски стручњаци који испуњавају услове предвиђене законом и поседују дозволу за рад предвиђену спортским правилима надлежног националног спортског савеза или правилима надлежног међународног спортског савеза, у складу са Законом о спорту. Ко се сматра спортским стручњаком прописано је чл. 25. ст. 2. Закона о спорту. То су лица која имају одговарајуће више или високо образовање у области спорта, односно физичке

---

¹⁰ Видети, Ђурђевић, Н., *Услови за пружање услуга од стране тренера према Закону о спорту Републике Србије*, Зборник радова: XXI век – век услуга и Услужног права, књ. 10, Крагујевац, 2019, стр. 104-105.

¹¹ “Спортски стручњаци су лица која имају најмање средње образовање у области спорта, односно физичке културе, или су оспособљена за обављање одређених стручних послова у спорту, ако законом није друкчије одређено. (чл. 60. ст. 2. Закона о спорту, Сл. гласник РС, бр. 52/1996).

¹² Сл. гласник РС, бр. 10/2016.

културе; или лица која су оспособљена, у складу са посебним подзаконским актима које доноси министар надлежан за спорт, за обављање одређених стручних послова у спорту, ако законом није друкчије одређено.

Насупрот спортских стручњака стоје „стручњаци у спорту“. То су лица других занимања која имају одговарајуће образовање за те врсте послова и доприносе остваривању спортских активности и спортских делатности у складу са Законом о спорту (чл. 25. ст. 4. ЗС). Из претходног одређења појма стручњака у спорту произилази, сматрамо, неколико одредница: стручњаци у спорту се не баве спортским активностима и спортским делатностима већ им само доприносе; статус стручњака у спорту се заснива искључиво на одговарајућем образовању а не и на оспособљености за одређене послове; занимање стручњака у спорту није спортско занимање већ занимање које се обавља у спорту и поводом спорта (нпр. правник који ради у спортском клубу, економиста који ради у рачуноводству спортског савеза).

Полазећи од тога да у домаћем спорту раде бројни страни спортски стручњаци, Закон о спорту прописује да страни спортски стручњаци, односно лица са страним држављанством који имају одговарајуће образовање или стручну оспособљеност у области спорта, у складу са законом државе чији су држављани сматрају се спортским стручњаком у смислу Закона о спорту (чл. 25. ст. 3. ЗС).

Нешто другачији услови, међутим, важе када је у питању стручни рад са децом. Стручно-васпитни рад са децом могу обављати поред спортских стручњака који имају више или високо образовање у области спорта искључиво спортски стручњаци који поред основне стручне оспособљености имају и посебну стручну оспособљеност за стручни рад са децом у складу са чл. 26. ст. 2.¹³ и чл. 29. ст. 1-4.¹⁴ Закона о спорту (чл. 27. ст. 4. ЗС). Од овог правила постоји изузетак. Спортски стручњаци који обављају стручно-васпитни рад са децом, а који не испуњавају прописане услове у погледу степена и врсте образовања, односно стручне оспособљености, могу и даље да обављају тај рад ако су до ступања на снагу Закона о спорту најмање 25 година обављали васпитно-образовни рад, од чега најмање 15 година у раду са децом, на основу потврде надлежног националног гранског спортског савеза (чл. 180. ст. 2. ЗС). Полазећи од одредби Закона о младима, Закон о спорту је утврдио да се под децом сматрају лица која имају мање од 16 година живота (чл. 27. ст. 5. ЗС).

Које све то стручне послове у спорту обављају лица која имају статус спортског стручњака, односно шта се све сматра стручним радом у спорту утврђено је чл. 27. ст. 1. Закона о спорту, на начин како то у нашем правном

---

¹³ „Министар утврђује номенклатуру спортских занимања и звања и типичне послове за утврђена спортска занимања и звања и услове у погледу образовања, односно стручне оспособљености и стручног искуства за стицање звања.“

¹⁴ Овим одредбама Закона о спорту је прописано ко се може бавити стручним оспособљавањем за обављање одређених стручних послова у спорту.

систему постоји још од Закона о спорту из 1996. године. Стручни рад у спорту, у смислу Закона о спорту, посебно обухвата: планирање и спровођење спортских активности деце и омладине, рекреације грађана, тренинга спортиста, спортског васпитања, обучавања и спортског усавршавања, кинезитерапијског вежбања; вођење спортиста на такмичењима; контролу психофизичких и функционалних способности учесника у спортским активностима; истраживачко-развојни и научноистраживачки рад у спорту; стручно-саветодавни и стручно-информативни рад; планирање спортских програма и пројеката; документовање спортске стручне литературе, припремање и уређивање секундарних информационих извора у спорту; креирање, планирање и организовање пропагандних кампања и акција, односа са јавношћу и контаката са средствима јавног информисања у спорту; извештавање са спортских приредаба, писање информативних и аналитичких новинских чланака у области спорта; планирање и спровођење спортских приредаба; посредовање у спортским трансферима; спортски менаџмент и организовање спортског пословања; спортско суђење; старање о безбедности, реду и сигурности на спортским приредбама и у спортским објектима и о спречавању допинга у спорту; старање о здравственом стању спортиста.

У зависности од врсте стручног рада који обављају и од образовања, односно стручне оспособљености коју поседују, спортски стручњаци се разврставају према спортским занимањима и звањима у оквиру занимања. Највиша спортска звања могу да стекну само спортски стручњаци који имају прописано образовање. Стицањем вишег спортског звања, у оквиру једног спортског занимања, спортски стручњак стиче и право бављења пословима карактеристичним за нижа спортска звања из истог спортског занимања, односно за иста или нижа спортска звања из сродног спортског занимања.¹⁵

Законом о спорту је овлашћен министар надлежан за спорт (у даљем тексту: Министар) да утврди номенклатуру спортских занимања и звања, типичне послове за утврђена спортска занимања и звања и услове у погледу образовања, односно стручне оспособљености и стручног искуства за стицање звања (чл. 26. ст. 2. ЗС). Надлежни национални грански спортски савези могу својим спортским правилима да утврде да се уз називе спортских звања утврђених Номенклатуром користе, у оквирима надлежности тих савеза, и одговарајући називи за иста звања утврђени правилима надлежних међународних гранских спортских савеза (чл. 26. ст. 5. ЗС).

Министар омладине и спорта је Правилник о номенклатури спортских звања и занимања донео 2020. године.¹⁶ Тим правилником је регулисано укупно 20 спортских занимања. Само пет занимања се могу обављати искључиво ако се има завршено одговарајуће школовање (студијски програм): саветник у спорту, лекар у спорту, спортски психолог, спортски физиотерапеут и спортски

---

¹⁵ Чл. 26. ст. 1, 3. и 4. Закона о спорту.

¹⁶ Сл. гласник РС, бр. 86/2020.

нутрициониста. У свим другим занимањима могу се одређени стручни послови (не сви) обављати и на основу завршетка одговарајућег програма стручног оспособљавања.

3. Школовање за бављење стручним радом у спорту

Школовање, односно стручно образовање спортских стручњака врши у складу са прописима о високом образовању, уз изузетак одређених видова средњег образовања. Закон о спорту у том погледу не садржи нека специјална правила. На школовање спортских стручњака за стицање високог образовања примењује се Закон о високом образовању¹⁷. Високо образовање у области спорта, односно физичке културе може се стећи у високошколским установама које имају одговарајуће акредитоване студијске програме у области спорта, односно физичке културе и имају дозволу за рад.

3.1. Стручни, академски и научни називи који се могу стећи школовањем у области физичког васпитања и спорта

Према Правилнику о Листи стручних, академских и научних назива¹⁸, на претходно наведеним студијским програмима у области физичког васпитања и спорта могу се стећи следећи стручни, академски и научни називу:

1. Основне академске студије (180 ЕСПБ): професор физичког васпитања и спорта; професор физичког васпитања и кинезитерапије;

2. Основне академске студије (240 ЕСПБ): дипломирани професор физичког васпитања и спорта; дипломирани професор физичког васпитања и кинезитерапије; дипломирани тренер у спорту; дипломирани менаџер у спорту; дипломирани новинар у спорту;

3. Мастер академске студије (180+120 и 240+60 ЕСПБ): – мастер професор физичког васпитања и спорта; мастер професор физичког васпитања и кинезитерапије; мастер тренер у спорту; мастер менаџер у спорту; мастер новинар у спорту;

4. Специјалистичке академске студије (300+60 ЕСПБ): специјалиста професор физичког васпитања и спорта; специјалиста професор физичког васпитања и кинезитерапије; специјалиста тренер у спорту; специјалиста менаџер у спорту; специјалиста новинар у спорту;

5. Докторске академске студије (300+180 ЕСПБ): доктор наука – физичко васпитање и спорт; доктор наука – физичко васпитање и кинезитерапија; доктор наука у спорту;

---

¹⁷ Сл. гласник РС, бр. 88/2017, 27/2018 - др. закон, 73/2018, 67/ 2019, 6/2020 - др. закони, 11/2021 - Аутентично тумачење, 67/2021 - др. закон, 67/2021.

¹⁸ Сл. гласник РС, бр. 53/17, 114/17, 52/18, 21/19, 6/20, 24/20, 152/20, 20/21 и 48/21.

6. Основне струковне студије (180 ЕСПБ): струковни тренер у спорту; струковни тренер у рекреацији; струковни менаџер у спорту; струковни новинар у спорту;

7. Специјалистичке струковне студије (180+60 ЕСПБ): струковни специјалиста тренер у спорту; струковни специјалиста тренер у рекреацији; струковни специјалиста менаџер у спорту; струковни специјалиста новинар у спорту;

8. Мастер струковне студије (180+120 ЕСПБ): струковни мастер тренер у спорту; струковни мастер тренер у рекреацији; струковни мастер менаџер у спорту; струковни мастер новинар у спорту.

3.2. Број студената на студијским програмима у области физичког васпитања и спорта

Према подацима Републичког завода за статистику, на високошколским установама које школују спортске стручњаке студирало је у школској 2018/2019 укупно на свим студијским програмима 5776 студената (1320 жена), а дипломирало је 781 студента:

- Факултет спорта и физичког васпитања Београд: укупно 1520 (412 жена), од којих на основним академским студијама 896 (ОАС) и 439 на основним струковним студијама (ОСС) – дипломирало је 176 студената (59 жена);

- Факултет за спорт Београд: укупно 205 студената (36 жена), од којих 193 на ОАС;

- Академија фудбала Београд: укупно 86 студената (11 жена) и то на ОСС – дипломирало 49 (9 жена);

- Висока спортска и здравствена школа Београд: укупно 388 студената (161 жена), од којих 385 на ОСС – дипломирало 68 (22 жена);

- Спортска академија Београд, укупно 74 студената (25 жена), од којих 51 на ОСС – дипломирало 20 (7 жена);

- Факултет спорта и физичког васпитања Нови Сад: укупно 1125 студената (310 жена), од којих 998 на ОАС и 16 на ОСС – дипломирало 202 студента (70 жена);

- Факултет за спорт и Туризам: укупно 328 студената (129 жена), од којих 280 на ОАС - дипломирало 79 студената (19 жена);

- Факултет спорта и физичког васпитања Ниш: укупно 1154 (236 жена), од којих 860 на ОАС и 48 на ОСС – дипломирало 187 студената (51 жена).

Наставу на наведеним високошколским установама изводило је укупно 322 наставника од којих је 259 било у радном односу са пуним радним временом.¹⁹

Наведеном броју студената треба додати и студенте Факултета за менаџмент у спорту Алфа БК Универзитета – укупно 85 студената, од којих 60 на ОАС, као

---

¹⁹ Високо образовање: 2018/2019, Републички завод за статистику, Београд, 2019.

и студенте Факултета за физичку културу и менаџмент у спорту Универзитета Сингидунум – укупно 155 студената (90 студената на ОАС).²⁰

Дакле, на свим студијским програмима у области физичког васпитања и спорта у школској 2018/2019. години студирало је укупно 6016 студената.

3.3. Број незапослених школованих спортских стручњака

Према подацима Националне службе за запошљавање Републике Србије који су достављени Министарству омладине и спорта у оквиру истраживања које је 2021. године спроведено у функцији припреме нове Националне стратегије развоја спорта, на дан 30.10. 2021. године на евиденцији Националне службе за запошљавање укупно је било 1431 евидентираних незапослених школованих спортских стручњака, од којих 338 жена.

Највећи број незапослених школованих спортских стручњака је из реда наставника и професора физичке културе (област физичког васпитања и спорта), и то 1185 лица, од којих 308 жена, са различитим стручним звањима. Највише је било дипломираних професора физичког васпитања и спорта (423, просечне старости 40,7 година и просечне дужине тражења посла од 20,45 месеци), затим професора физичке културе (410, просечне старости од 41,97 година и просечне дужне тражења посла од 41,03 месеци) и мастер професора физичког васпитања и спорта (263, просечне старости од 30,48 година и просечне дужине тражења посла од 21,79 месеци).

На евиденцији Националне службе за запошљавање укупно 85 лица која су школована за тренера у спорту, од којих 8 жена. Реч је о: 52 струковна тренера (2 жене), 26 дипломираних тренера (4 жене), 6 специјалиста тренера (2 жене) и 1 мастер тренер. Гледано по гранама спорта, највише је незапослених фудбалских тренера, 18, а затим кошаркашких тренера, 14.

Када су у питању организатори рекреацију у спорту/тренери у рекреацији њих је на евиденцији националне службе за запошљавање било укупно 25, од којих 15 жена.

Коначно, када је реч о менаџерима у спорту, њих је на евиденцији националне службе за запошљавање било укупно 36, од којих 7 жена: 9 струковних менаџера у спорту (2 жене), 24 дипломираних менаџера у спорту (5 жена), 1 мастер менаџер у спорту и 2 спортска менаџера специјалисте.

---

²⁰ У питању су уписне акредитоване квоте студената. За ова два факултета подаци се наведени према подацима са њиховим интернет сајтова јер нису наведени у публикацији Републичког завода за статистику (у питању су интегрисани универзитети па су подаци у публикацији РЗС наведени збирно за све факултете тих универзитета). <https://singidunum.ac.rs/page/akreditacija>; <http://fms.alfa.edu.rs/Upis/Alfa-BK-student-21-22/Konkurs-za-upis-2021-22>

Претходно наведени подаци добијају на значају када се упореде са бројем основних и средњих школа у Републици Србији, бројем ђака, бројем запослених наставника и професора физичког васпитања у основним и средњим школама и бројем и бројем организација у области спорта.

На крају школске 2019/20. године у Републици Србији радило је 3265 редовних основних школа, 1136 матична и 2129 издвојених одељења. Наставу је похађало укупно 515.572 ученика, 463.830 у матичним и 51742 у издвојеним одељењима.²¹ Истовремено, у школској 2019/2020. години у 517 редовних средњих школа наставу је похађало 247.980 ученика – 123.203 девојчица (49,7%) и 124777 дечака (50,3%).²² Дакле, у школској 2019/2020 години укупно је било 763.552. ђака у основним и средњим школама. Према подацима Министарства просвете, науке и технолошког развоја који су достављени Министарству омладине и спорта 14. 12. 2021. године у склопу припрема за израду националне стратегије развоја спорта Републике Србије 2022-2032. година, на радним местима наставника Физичког васпитања, односно Физичког и здравственог васпитања у 2021. години било је 5498 систематизованих радних места, са укупном нормом 295.115. Сума норми у основном образовању је 198.257, а у средњем 105.858. На овим радним местима радило 3620 лица, од тога је 2614 мушкараца и 1006 жена, а пуну норму је има 1259 лица.

Претходно изнети подаци простом рачуницом показују да на једног наставника физичког васпитања долази 211 ђака, ако се рачуна свих 3620 запослених наставника, односно 606 ђака ако се рачунају само запослени наставници са пуном нормом часова. Ова рачуница је крајње забрињавајућа, имајући у виду да према школским нормативима сваки наставник физичког и здравственог васпитања требао би да води једну школску спортску секцију, која не би требала да има више од 25-30 ђака. Не чуди онда зашто спортске секције нису основни облик школског спорта, иако би то требало да буду према чл. 143. ст. 3. Закона о спорту. Ништа мања није интересантан и рачуница која се добија када се броју запослених наставника физичког васпитања дода број незапослених наставника физичког васпитања, а то је 4805 лице. Дакле, и када би се запослили сви незапослени наставници физичког васпитања остало би непопуњених 693 радних места од систематизованих 5498 радних места.

Када су у питању школовани тренери у спорту, тренери у спортској рекреацији и спорски менаџери не постоји поуздан податак колики број ових спортских стручњака ради у организацијама у области спорта. У Републици Србији не постоје званични статистички подаци о проју запослених и радно ангажованих (рад ван радног односа) лица у организацијама у области спорта, па самим тим нема ни података о запосленим и радно ангажованим спортским

---

²¹ Основно образовање – крај школске године, Републички завод за статистику, 2021, <https://www.stat.gov.rs/vesti/statisticalrelease/?p=8253>. У школској 2020/2021 било је у основној школи 525.560 ученика.

²² <https://www.stat.gov.rs/vesti/statisticalrelease/?p=8254>

стручњацима и стручњацима у спорту, у складу са Законом о спорту. На жалост не функционише ни Национална евиденција спортских стручњака и стручњака у спорту из чл. 168. ст. 1. тач. 4) Закона о спорту, коју води Завод за спорт и медицину спота Републике Србије. Због тога је процена о тим показатељима могућа једино посредно. Тако, на пример, подаци о надлежним националним спортским савезима из Регистра финансијских извештаја показују да је у 113 савеза укупно у 2019. години било запослено 287 лица, а да 56 савеза нема запослена лица. Највећи број савеза (25) је имао једног запосленог, док 10 и више запослених имало је 9 савеза. Када су у питању територијални спортски савези, подаци из Регистра финансијских извештаја показују да је просечан број запослених у 158 градских/општинских спортских савеза (укључујући и београдске градске општине) био 2019. године 425. При том, у 2019. години 43 савеза није има запослена лица. Највећи број савеза (45, или 30%) имао је само 1 запосленог, док је преко 10 запослених имало само 5 савеза. Регистар финансијских извештаја показује и да је број запослених у 2019. години био у 221 најбољих наших спортских клубова укупно 1560, с тим да 110 спортских клубова није имало запослене, 46 су имали само 1 запосленог, а укупно 86 клубова су имали до 10 запослених. Три клуба са највећим бројем запослени су: ФК Црвена Звезда 253, ФК Партизан 218 и ФК Војводина 106. Од укупних 1560 запослених лица 1090 су у мушким фудбалским клубовима Супер лиге. Још је значајнији податак из истраживања које је у марту месецу 2021. године спровео Спортски савез Србије, које је показало да је у оквиру 96 надлежних националних спортских савеза било укупно 9366 лиценцираних (са издатом дозволом за рад) спортских тренера, од којих 2045 жена. Од тог броја се само 2379 спортских тренера са издатом највишом тренерском дозволом за рад, која подразумева поседовање одговарајуће спортско звање које се стиче на основу образовања (школовања) у складу са Законом и правилником којим се уређује номенклатура спортских занимања и звања²³.

Видели смо да је на крају 2021. године укупно 146 тренера у спорту, тренера у спортској рекреацији и спортских менаџера било на евиденцији Националне службе за запошљавање. Осим уколико није реч о лицима која суштински и не траже посао у струци, број незапослених школованих спортских стручњака није разумљив уколико се има у виду да је према подацима Агенције за привредне регистре почетком 2021. године било укупно регистрованих 15.962 активних правних лица у области спорта (14851 спортских удружења, друштва и савеза, 426 привредних друштва, 563 предузетника, 14 фондација, 93 установа и 15 општих удружења). У складу са чл. 35, 92, 93, 96, 98, 102, 105, 106, и 110. Закона о спорту ове организације у области спорта могу обављати спортске активности, односно спортске делатности само уколико имају одговарајуће спортске стручњаке. Број потребних спортских стручњака зависи како од врсте спортске

---

²³ Чл. 7. ст. 5. Правилника о дозволи за рад спортских стручњака (Сл. гласник РС, бр. 60/2020).

делатности, тако и од броја спортиста који су обухваћени стручним радом, а када су у питању спортске организације и од нивоа спортског такмичења у коме се учествује. Више је него очигледно да се и даље у српском спорту стручним радом баве не само школовани и стручно оспособљени спорски стручњаци већ и неквалификована лица, иако је још Закон о спорту из 1996. године то забрањивао.

3.4. Акредитовани студијски програми у области физичког васпитања и спорта

Према подацима Националног тела за акредитацију и проверу квалитета у високом образовању²⁴, на дан 21. 10. 2021. години акредитовани програми у области спорта на свим високошколским установама у Републици Србији, на основу резултата акредитације у периоду 2007-2021. година, спроводили су се на следећих 15 високошколских установа:

- Факултет спорта и физичког васпитања Универзитета у Београду;
- Факултет спорта и физичког васпитања Универзитета у Новом Саду;
- Факултет спорта и физичког васпитања Универзитета у Нишу;
- Факултет за спорт и физичко васпитање у Лепосавићу Универзитета у Приштини;
- Педагошки факултет у Ужицу Универзитета у Крагујевцу;
- Државни Универзитет у Новом Пазару;
- Факултет за физичку културу и менаџмент у спорту Универзитета Сингидунум;
- Факултет за спорт и туризам из Новог Сада Универзитета Едуконс;
- Факултет за спорт Универзитета Унион – Никола Тесла;
- Факултет за менаџмент у спорту Алфа – БК Универзитета;
- Висока школа струковних студија – Академија фудбала Београд;
- Висока спортска и здравствена школа струковних студија из Београда;
- Висока школа струковних студија за образовање васпитача и тренера из Суботице;
- Спортска академија – висока школа струковних студија;
- Висока школа за пословну економију и предузетништво из Београда.

Када се анализирају објављени подаци о акредитованим студијским програмима, и узимајући у обзир да акредитација студијског програма траје 7 година, може се закључити да је на високошколским установама у Републици Србији у школској 2021/2022 години могло да студира на свим студијским програмима *основних академских и струковних студија* укупно 2062 студента

---

²⁴ Исходи акредитације високошколских установа и студијских програма у Републици Србији, Национално тело за акредитацију и проверу квалитета у високом образовању, Београд 2021.

(1435 на основним академским студијама и 627 на основним струковним студијама), и то:

На основним академским студијама физичког васпитања и спорта, за стицање звања дипломирани професор физичког васпитања и спорта и професор физичког васпитања и спорта, укупно 1055 студената, од којих 955 на четворогодишњим студијама и 100 на трогодишњим студијама;

На основним струковним студијама спорта – тренер у спорту, за стицање звања струковни тренер у спорту, укупно 487 студената;

На основни академским студијама тренер у спорту, за стицање звања дипломирани тренер у спорту, укупно 90 студената;

На основни струковним студијама рекреације, за стицање звања организатор спортске рекреације, укупно 30 студената;

На основни струковним студијама спортски менаџмент, за стицање звања струковни менаџер у спорту, укупно 110 студената;

На основним академским студијама менаџмент у спорту, за стицање звања дипломирани менаџер у спорту, укупно 190 студената;

На основним академским студијама спортске психологије, за стицање звања дипломирани психолог, укупно 50 студената;

На основним академски студијама спортског новинарства, за стицање звања дипломирани новинар у спорту, укупно 50 студената.

С обзиром на истек акредитације појединих студијских програма, у школској 2022/2023 години на све студијске програме основних студија моћи ће да се упише мање 250 студената у односу на школску 2021/2020. годину (мање 120 на основним академским студијама физичког васпитања и спорта, мање 90 на основним академским студијама тренер у спорту и мање 40 на основним академским студијама спортског новинарства), осим, разуме се, ако у међувремену не буду акредитовани одговарајући студијски програми којима истиче акредитација са 2021. годином.

Истовремено, према подацима Националне службе за запошљавање на дан 30.10. 2021. године на евиденцији Националне службе за запошљавање укупно је било евидентираних незапослених наставника и професора физичке културе (област физичког васпитања и спорта) 1185 лица, од којих 308 жена, са различитим стручним звањима. Највише је било дипломираних професора физичког васпитања и спорта (423, просечне старости 40,7 година и просечне дужине тражења посла од 20,45 месеца), затим професора физичке културе (410, просечне старости од 41,97 година и просечне дужне тражења посла од 41,03 месеца и мастер професора физичког васпитања и спорта (263, просечне старости од 30,48 година и просечне дужине тражења посла од 21,79 месеца).

Оно што се, такође, може видети из табеле акредитованих програма јесте да је више од половине свих студената (1055) на свим студијским програмима на студијским програмима за стицање назива дипломирани професор физичког васпитања и спорта, односно професор физичког васпитања и спорта

(трогодишње ОАС) и да је њих скоро дупло више него оних који студирају на студијским програмима тренер у спорту.

За оне који заврше студијски програм физичког васпитања и спорта од „животног“ значаја је питање да ли се у складу са Законом о спорту сматрају спортским стручњацима и које стручне послове могу да обављају у спорту. Најпре треба рећи да дипломирани професор физичког васпитања и спорта може, као наставник или професор физичког васпитања, да обавља све стручне послове у области школског спорта, с обзиром да је чл. 143. ст. 1. Закона о спорту прописано да школски спорт обухвата организоване наставне и ваннаставне спортске активности у области школског физичког васпитања, укључујући и школска спортска такмичења која се спроводе у оквиру школског система у складу са наставним планом и програмом, утврђеним у складу са законом. Утолико, дипломирани професори физичког васпитања и спорта имају статус спортског стручњака у смислу чл. 25. ст. 1. Закона о спорту, за обављање стручних послова у школском спорту. Питање је, међутим, да ли могу да обављају стручне послови и у другим областима спорта, и ако могу које? Проблем проистиче из одредби чл. 26. ст. 1. и 2. Закона о спорту којима је прописано да се сви спортски стручњаци разврставају према спортским занимањима и звањима у оквиру занимања, у складу са номенклатуром спортских занимања и звања коју утврђује министар надлежан за спорт, при чему се том номенклатуром утврђују и типични послови за утврђена спортска занимања и звања и услови у погледу образовања за стицање звања. Министар је номенклатуру спортских занимања и звања уредио Правилником о номенклатури спортских занимања и звања (Правилник)²⁵, у коме је у чл. 2. ст. 7. прописано да стручни рад у спорту „могу обављати спортски стручњаци који испуњавају услове предвиђене Законом о спорту и овим правилником“. Која, пак, спортска занимања постоје у спорту утврђено је чл. 3. Правилника. У списку тих занимања нема професора физичког васпитања и спорта. То, ипак, само по себи, не значи да они не могу да обављају одређене стручне послове у спорту. Када се погледу утврђена спортска занимања и звања, види се да професори физичког васпитања и спорта могу имати следећа спортска звања, и тима обављати стручне послове који припадају одговарајуће звању у одговарајућој грани, односно области спорта, ако испуњавају одређене услове:

1. Спортски оперативни тренер - завршене основне студије у четворогодишњем трајању или најмање основне академске студије у обиму од 180 ЕСПБ из области физичког васпитања и спорта, са положеним испитом или дипломским радом из одговарајуће гране спорта;

2. Спортски тренер - завршене основне академске студије у обиму од 240 ЕСПБ из области физичког васпитања и спорта, са положеним испитом или дипломским радом из изабране гране спорта и најмање две године стручног рада у организацијама у области спорта из одговарајуће гране спорта; завршене

---

²⁵ Сл. гласник РС, бр. 86/2020.

основне студије у обиму од 240 ЕСПБ или завршене основне академске студије у четворогодишњем трајању из области физичког васпитања и спорта, са положеним испитом из одговарајуће гране спорта или одбрањеним дипломским радом из одговарајуће гране спорта; завршене основне студије у четворогодишњем трајању или завршене основне академске студије у четворогодишњем трајању из области физичког васпитања и спорта, са положеним испитом из теорије и методике спорске гране и обављену тренажну праксу у трајању од најмање 120 сати у спортској организацији која је чланица надлежног националног гранског спортског савеза;

3. Спортски кондициони тренер - стечено звање спортски тренер, одбрањени дипломски рад из кондиционих припрема из одговарајуће гране спорта и најмање две године стручног рада у организацијама у области спорта из одговарајуће гране спорта;

4. Дипломирани спортски тренер - завршене основне студије у четворогодишњем трајању или завршене основне академске студије у обиму од 240 ЕСПБ из области физичког васпитања и спорта, са усмерењем од најмање две године на одређену грану спорта;

5. Тренер у рекреацији - завршене основне студије у четворогодишњем трајању из области физичког васпитања и спорта или завршене основне академске студије у обиму од 240 ЕСПБ из области физичког васпитања и спорта, са усмерењем на спортску рекреацију или положена најмање три ужестручна предмета из области спортске рекреације;

6. Спортски посредник - завршене најмање основне струковне студије, односно основне студије за стицање вишег образовања из области физичког васпитања и спорта, и завршен програм оспособљавања II нивоа;

7. Спортски водич - завршене најмање основне струковне студије из области спортске рекреације, са усмерењем на послове карактеристичне за спортског водича;

8. Спортски документалиста - завршене најмање основне струковне студије из области физичког васпитања и спорта и завршен одговарајући програм стручног оспособљавања I нивоа.

9. Саветник у спорту - завршене најмање дипломске академске студије у обиму од 240 ЕСПБ из области физичког васпитања и спорта, запослење од најмање осам година у области спорта и врхунски спортски резултат.

Како професори физичког васпитања и спорта најчешће теже да се баве тренерским послом у организацијама у области спорта, за њих су посебно важни услови под којима стичу звање спортски тренер, односно дипломирани спортски тренер за одређену грани спорта. Из претходно изложених услова види се да су ти услови доста либерални. За стицање звања спортски тренер довољно је да се има положен испит из одговарајуће гране спорта или да се има одбрањени дипломски рад из одговарајуће гране спорта. Нешто је строжији услов за стицање звања дипломирани тренер у одређеној грани спорта јер се тражи двогодишње усмерење на одређену граду спорта.

Какав је практични значај и „домашај“ одредби Правилника о номенклатури спортских звања и занимања у односу на могућност да дипломирани професоре физичког васпитања и спорта обавља тренерски посао у спорту, може се једи но видети ако се погледају акредитовани студијски програми физичког васпитања и спорта. За анализу смо изабрали акредитоване студијске програме основних студија физичког васпитања и спорта три наша највећа факултета: Факултет спорта и физичког васпитања Универзитета у Београду, Факултет спорта и физичког васпитања и спорта Универзитета у Новом Саду и Факултет спорта и физичког васпитања Универзитета у Нишу.

Факултет спорта и физичког васпитања Универзитета у Београду - на четири године студија постоје обавезни предмети везани за одређене гране спорта: Теорија и методика одбојке, Теорија и методика атлетике, Теорија и методика рукомета, Теорија и методика ритмичке гимнастике, Теорије и методике плесова, Теорија и методика пливања и ватерпола, Теорија и методика спортске гимнастике, Теорија и методика кошарке, Теорија и методика скијања, Теорија и методика борења (бокс, карате, рвање, џудо), Теорија и методика веслања, Теорија и методика фудбала. У оквиру изборног блока 3 могуће је изабрати и предмет Оријентиринг или Шах. Укупно 17 грана спорта.

Факултет спорта и физичког васпитања и спорта Универзитета у Новом Саду – на четири године студија постоје следећи обавезни предмети везани за одређене гране спорта: Одбојка, Атлетика, Плесови, Фудбал, Ритмичка гимнастика; Кошарка, Рукомет, Пливање, Борилачки спортови (бокс, карате, рвање, џудо). На четвртој години се бира два спорта између кошарке, одбојке, пливања, ритмичке гимнастике, рукомета, спортске гимнастике и фудбала, у оквиру предмета Теорија, методика и пракса изабраног спорта или гране спорта 1 и 2. Укупно 13 грана спорта.

Факултет спорта и физичког васпитања Универзитета у Нишу - - на четири године студија постоје обавезни предмети везани за одређене гране спорта: Плес, Атлетика, Пливање, Одбојка, Спортска гимнастика, Рукомет, Џудо, Скијање, Борење (бокс, карате, рвање, џудо), Кошарка. Поред обавезних предмета, студент може да изабере у оквиру осам изборних група и предмете: Фитнес, Спортови снаге (дизање тегова, бодибилдинг, *strongman*, *powerlifting*), Ватерполо, Фудбал, Ритмичка гимнастика, Тенис, Спортско пењање, с тим да једино мора да бира између фудбала и ритмичке гимнастике док друге „изборне спортове“ и не мора да изабере већ може бирати неке друге изборне предмете. Укупно 19 грана спорта

Закључак је да се на три наша највећа факултета који школују дипломиране професоре физичког васпитања и спорта посебно изучавају 25 гране спорта (постоје посебни предмети које студенти полажу). Ако се зна да према Правилнику о спортским гранама и областима спорта и спорским дисциплинама у оквиру спортских грана и области спорта у Републици Србији постоји укупно 147 грана спорта, од којих је 118 од посебног значаја за РС,

онда је у потпуности јасно да се кроз постојеће школовање дипломираних професора физичког васпитања и спорта у опште не задовољавају потребе за тренерским кадром у највећем броју грана спорта, укључујући и олимпијске.

Није много боља ситуација ни када се погледају студијски програми основних струковних студија тренер у спорту ова три факултета:

1. Факултет спорта и физичког васпитања Универзитета у Београду - на три године студија постоје изборни предмети везани за одређене гране спорта: карате, кошарка, стони тенис, фудбал, атлетика, одбојка, оријентиринг, плес, џудо, бокс, фитнес, спортска гимнастика, скијање, веслање, рвање, ритмичка гимнастика, тенис (укупно 18). Постоје и неколико предмета везаних за изабрану спортску грану, али се на сајту Факултета не наводи које то спортске гране студент може да бира. Логично је претпоставити да су то спортске гране за које већ постоје посебни предмети или на основни академским студијама или на основним струковним студијама, имајући у виду стандарде акредитације који се односе на компетентност наставника.

2. Факултет спорта и физичког васпитања и спорта Универзитета у Новом Саду - на три године студија постоје 11 предмета који су везани за фудбал и два предмета: Допунски спортови 1 и Допунски спортови 2. Суштински, реч је о школовању фудбалских тренера.

3. Факултет спорта и физичког васпитања Универзитета у Нишу – на три године студија постоје изборни предмети везани за одређене гране спорта: фитнес, спортови снаге (дизање тегова, бодибилдинг, *strongman*, *powerlifting*), стрељаштво, тенис, спортско пењање, ватерполо. постоји и неколико предмета везаних за изабрани спорт (грану спорта), али се на сајту Факултета не налазе подаци које то спортове студент може да бира. Логично је претпоставити да су то спортске гране за које већ постоје посебни предмети или на основни академским студијама или на основним струковним студијама. У студијском програму за тренер у спорту који је био акредитован 2015. године постојали су изборни предмети за: карате, кошарку, стони тенис, фудбал, атлетику, одбојку, оријентиринг, плес, џудо, спортску гимнастику, скијање, веслање, рвање, ритмичку гимнастику, рукомет и тенис (укупно 26).

Када је у питању школовање тренера у спорту, према објављеним подацима о акредитованим студијским програмима, постоји још неколико студијских програма основних академских, односно основних струковних студија тренер у спорту:

1. Висока спортска и здравствена школа струковних студија из Београда – у оквиру студијског програма за стицање назива струковни тренер у спорту обухваћени су следећи спортови (спортске гране): фудбал, кошарка, рукомет, одбојка, пливање, ватерполо, атлетика, тенис, стони тенис, бокс, карате, рвање, џудо, стрељаштво, веслање, спортски плес (укупно 16).²⁶ На сајту Школе

---

²⁶ <https://vss.edu.rs/studijски-program/sportski-trener/> Факултет школује и за назив струковни тренер у рекреацији.

наводи се да завршетком студија студент добија назив тренер у спорту (спортска грана).²⁷

2. Факултет за спорт Универзитета Унион – Никола Тесла – у оквиру студијског програма основних академских студија тренер у спорту, на четири године студија не постоје предмети који се односе на тачно одређену грану спорту. На сајту Факултета се наводи да студент дипломирањем стиче професионалне компетенције за „примену савремених модела индивидуалног и тимског педагошког рада са спортистима различитих узраста и спортских опредељења“.²⁸

3. Академија фудбала Београд - у оквиру студијског програма за стицање назива тренер у спорту, на три године студија не постоје предмети који се односе на тачно одређену грану спорту.

4. Спортска академија Београд - у оквиру студијског програма основних струковних студија за стицање назива тренер у спорту, на три године студија не постоје предмети који се односе на тачно одређену грану спорту. На сајту Спортске академије се наводи да је циљ студијског програма „оспособљавање студената да самостално планирају, организују и реализацију тренинг у различитим спортским дисциплинама и категоријама.“

5. Педагошки факултет у Ужицу - у оквиру студијског програма основних струковних студија за стицање назива тренер у спорту, на три године студија постоје само два изборна предмети који се односе на тачно одређену грану спорту (пливање и основи атлетике), али студент може да изабере и неки други предмет (нпр, да уместо Основа атлетике изабере предмет Култура изражавања).

6. Висока школа струковних студија за образовање васпитања и тренера из Суботице - у оквиру студијског програма основних струковних студија за стицање назива тренер у спорту, на три године студија постоје само један изборни предмет који се односе на тачно одређену грану спорту (пливање), али студент може да изабере и неки други предмет, с тим да се и предмет Пливање односи само на обуку непливача.

Посебно је питање у којој мери су акредитовани студијски програми усмерени на спортску рекреацију. Када се погледају сви акредитовани студијски програми струковних студија и основних академских студија за тренере у спорту може се видети да постоје само два студијска програма основних струковних студија на којима се може стећи стручни назив *тренер у (спортској) рекреацији*, и то на Факултету спорта и физичког васпитања у Београду (акредитован 2015 – 30 студената) и на Високој спортској и

---

²⁷ <https://vss.edu.rs/studijски-program/sportski-trener/>

²⁸ Студијски програм је акредитован 2014. (акредитација истиче са школском 2021/2022) и још није реакредитован. Према чл. 6. ст. 2. Правилника о номенклатури спортских звања и занимања, назив занимања тренер у спорту обухвата и назив одређене спортске гране.

здравственој школи у Београду (акредитован 2017 – 95 студената²⁹). На другим студијским програмима – тренер у спорту или не постоје предмети директно усмерени на спортску рекреацију или је то само један предмет: на Факултету спорта и физичког васпитања у Новом Саду, Академији фудбала и Високој школи струковних студија за образовање васпитача и тренера у Суботици нема предмета, а на Педагошком факултету у Ужицу и Факултету за спорт из Београда постоји по један предмет. Изузетак је Спортска академија у Београду на којој постоји 5 предмета (3 обавезна) који се односе на поједине аспекте спортске рекреације.

У којој мери претходно наведено стање представља проблем за обезбеђење одговарајућег школованог стручног кадра за спортску рекреацију види се када се погледа Правилник о номенклатури спортских занимања и звања. Према чл. 27. овог правилника, за стицање звања тренер у рекреацији неопходни су следећи услови:

- 1) завршене основне струковне студије из области физичког васпитања и спорта, са усмерењем на спортску рекреацију (струковни тренер у рекреацији);
- 2) завршене најмање основне струковне студије, односно основне студије за стицање вишег образовања из области физичког васпитања и спорта, са усмерењем на спортску рекреацију (виши спортски тренер – рекреација);
- 3) завршене основне студије у четворогодишњем трајању из области физичког васпитања и спорта или завршене основне академске студије у обиму од 240 ЕСПБ из области физичког васпитања и спорта, са усмерењем на спортску рекреацију или положена најмање три ужестручна предмета из области спортске рекреације.

Са становишта примене чл. 27. Правилника о номенклатури спортских занимања и звања на акредитоване студијске програме боља је ситуација ако се погледају студијски програми основних академских студија спорта и физичке културе (дипломирани професор физичке културе). На пример, на сва три студијска програма Факултета за спорт и физичко васпитање у Београду, Факултета за спорт и физичко васпитање у Новом Саду и Факултета за спорт и физичко васпитање у Нишу може се пронаћи више од три стручна предмета који су везани за поједине облике спортске рекреације.

Када се анализирају подаци о акредитованим мастер студијским програмима, и узимајући у обзир да акредитација студијског програма траје 7 година, може се закључити да је на високошколским установама у Републици Србији у школској 2021/2022 години могло да студира на свим студијским програмима *дипломских (мастер) студија* укупно 605 студента, и то:

- 1) На мастер академским студијама физичког васпитања и спорта, за стицање звања мастер професор физичког васпитања и спорта, укупно 525 студената.

---

²⁹ У питању је укупан број студената и за тренере за поједине гране спорта.

2) На масер академским студијама менаџмент у спорту, за стицање звања мастер менаџер у спорту, укупно 55 студената.

3) На мастер академским студијама тренер у спорту, за стицање звања мастер тренер у спорту, укупно 25 студената.

Када се анализирају објављени подаци о акредитованим специјалистичким студијских програма, и узимајући у обзир да акредитација студијског програма траје 7 година, може се закључити да је на високошколским установама у Републици Србији у школској 2021/2022 години могло да студира на свим студијским програмима *специјалистичких струковних студија* укупно 170 студента, и то:

1) На специјалистичким струковним студијама, за стицање звања тренер у спорту, укупно 150 студената.

2) На специјалистичким струковним студијама за образовање специјалиста струковних васпитача за физичко васпитање, укупно 20 студената (акредитација истиче 2021. године).

На *докторским студијама физичког васпитања и спорта* у школској 2021/2022 години на високошколским установама у Републици Србији могло је да студира укупно **72** студента.

Дакле, *на свим акредитованим студијским програмима у области физичке културе и спорта* могло је у школској 2021/2022. години укупно да студира 2909. студената: 1435 на основним академским студијама; 627 на основним струковним студијама; 170 на специјалистичким струковним студијама; 605 на масер академским студијама и 72 на докторским студијама. У питању је максимално могући број студената, што не значи да се толико и уписало. Колика је „попуњеност“ студијских програма, не постоји објављени податак.

4. Закључак

Закон о спорту је на свеобухватан начин уредио питања обављања стручног рада у спорту и правног положаја лица која се тим радом баве. Стручни рад се третира као спортска делатност коју могу да обављају искључиво спортски стручњаци, односно лица која имају *одговарајуће више или високо образовање у области спорта, односно физичке културе*; или лица која су оспособљена, у складу са посебним подзаконским актима које доноси министар надлежан за спорт, за обављање одређених стручних послова у спорту, ако законом није друкчије одређено.

Школовање, односно стручно образовање спортских стручњака врши у складу са прописима о високом образовању, уз изузетак одређених видова средњег образовања. У складу са Листом стручних и академских и научних назива, у области спорта и физичког васпитања може се стећи укупно на свим нивоима студија 32 стручна, академска и научна назива.

Истраживање које је спроведено у раду у односу на образовање, односно школовање спортских стручњака на високошколским установама у Републици

Србији показало је да постоји неусаглашеност акредитованих студијских програма са спортским занимањима која су предвиђена Правилником о номенклатури спортских занимања и звања и са потребама за стручним радом које постоје у организацијама у области спорта у Републици Србији. Школовање је доминантно усмерено на професоре физичког образовања и спорта и на тренере у спорту. За значајан број спортова и за већи број спортских занимања не постоји могућност школовања спортских стручњака већ се потребна спортска звања могу стећи искључиво преко појединих облика стручног оспособљавања. Проблем добија на тежини када се подаци о броју студената на високошколским установама и броја студената за који су акредитовани студијски програми у области спорта и физичког васпитања упореди са бројем организација у области спорта у Републици Србији и бројем незапослених спортских стручњака на Евиденцији Националне службе за запошљавање. Тако, на пример, од укупно 1431 евидентираних незапослених школованих спортских стручњака, њих 83% (1185) је из реда наставника и професора физичке културе. Тај податак је тешко објашњив ако се зна да је у школској 2019/2020 години у основним и средњим школама у Републици Србији са 763.552 ђака радило на месту наставника физичког васпитања укупно 3620 лица, с тим да је пуну норму часова имала само 1259 лица. Проста рачуница показује да на једног наставника физичког (и здравствено) васпитања долази 211 ђака, ако се рачуна свих 3620 запослених наставника, односно 606 ђака ако се рачунају само запослени наставници са пуном нормом часова.

*Nenad Đurđević, Ph.D., Full-time Professor
Faculty of Law, University of Kragujevac*

EDUCATION OF SPORTS EXPERTS IN THE REPUBLIC OF SERBIA

Summary

Sports experts play a key role in modern sports in performing sports activities and undertakings in the development of every sporting discipline and field of sport, and that is why their abilities are of special importance for every organization in the field of sports and every athlete. This means that sports experts have the appropriate qualifications and professional training. The Law on Sports of the Republic of Serbia from 2016 puts the principle of expertise in its basic principles, providing that professional work in sports can primarily be done by persons with appropriate education in the field of physical education and sports, and exceptionally

professionally trained persons. In his paper, the author analyzes the legal framework and the situation in practice in the Republic of Serbia in terms of education (training) of sports experts, accredited study programs for higher education institutions for the education of sports experts, sports occupations that can be performed only on the basis of appropriate education, professional titles that can be acquired through education of sports experts, number of employees and licensed educated sports experts in sports organizations and number of educated sports experts on the records of the National Employment Service of the Republic of Serbia.

Key words: *sports experts, sport, education, professional work, study programs.*

Литература

- Глэд, Б., *Руководство националним федерацијама*, Справочник, Москва, 2002.
- Ђурђевић, Н., Мићовић, М., Вуковић, З., *Уговори у спорту*, Крагујевац, 2017;
- Ђурђевић, Н., Мићовић, М., Вуковић, З., *Услуге у спорту*, Крагујевац, 2019.
- Ђурђевић, Н., *Услови за пружање услуга од стране тренера према Закону о спорту Републике Србије*, Зборник радова: XXI век – век услуга и Услужног права, књ. 10, Крагујевац, 2019.
- Маринац, С., Касум, Г., Савовић, Б., Смајић, М., *Образовање и стручна оспособљеност спортских стручњака највиших стонотениских лига Србије*, Годишњак Факултета спорта и физичког образовања, бр. 22/2016-2017.
- Извештај: „Стручни рад у спорту“, део Истраживачко развојног пројекта у функцији припреме Националне стратегије развоја спорта у Републици Србији, Спорски савез Србије и Министарство омладине и спорта, Београд, 2021. (необјављен)
- Високо образовање: 2018/2019, Републички завод за статистику, Београд, 2019, <https://www.stat.gov.rs/vesti/statisticalrelease/?p=8253>
- Закон о спорту (Сл. гласник РС, бр. 10/2016)
- Закон о високом образовању (Сл. гласник РС, бр. 88/2017, 27/2018 - др. закон, 73/2018, 67/2019, 6/2020 - др. закони, 11/2021 - Аутентично тумачење, 67/2021 - др. закон, 67/2021.)
- Исходи акредитације високошколских установа и студијских програма у Републици Србији, Национално тело за акредитацију и проверу квалитета у високом образовању, Београд 2021.
- Листи стручних, академских и научних назива (Сл. гласник РС, бр. 53/17, 114/17, 52/18, 21/19, 6/20, 24/20, 152/20, 20/21 и 48/21.)
- Council Directive 92/51/EEC of 18 June 1992 on a second general system for the recognition of professional education and training to supplement Directive 89/48/EEC), <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:31992L0051>.
- Council Directive 89/48/EEC of 21 December 1988 on a general system for the recognition of higher-education diplomas awarded on completion of professional education and training of

at least three years' duration), <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31989L0048:EN:HTML>

Directive 2005/36/EC of the European Parliament and of the Council of 7 September 2005 on the recognition of professional qualifications), <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:c11065&from=EN>

EU directives for recognition of qualifications - Texts of directives and some explanatory documents, http://www.aic.lv/ace/ace_disk/acebook/Directives_red.pdf

Основно образовање – крај школске године, Републички завод за статистику, 2021, <https://www.stat.gov.rs/vesti/statisticalrelease/?p=8253>.

Правилника о дозволи за рад спортских стручњака (Сл. гласник РС, бр. 60/2020)

Правилник о номенклатури спортских звања и занимања (Сл. гласник РС, бр. 86/2020)

REVIEW OF THE EU 5-LEVEL STRUCTURE FOR THE RECOGNITION OF COACHING QUALIFICATIONS, www.icce.ws/_assets/files/documents/ECC_5_level_review.pdf